

Jonas
Øglænd

100
1868 1968 ÅR

ØGLÆND

Århundrets fødselsdag

Jonas Øglænd AS feirer 100 år

ERNST LAPIN

I 2018 er det 150 år siden Jonas Øglænd åpnet krambua i Sandnes. Dette ble markert med utstillingen «Øglænd i 150» på Vitenfabrikken. Men denne markeringen blir relativt beskjeden sett i forhold til 100-årsjubileet til firmaet Jonas Øglænd i 1968 - her ble det feiret 3 hele dager til ende og det var ikke spart på noe. Firmaet hadde grunn til å feire. De var den dominerende arbeidsplassen i Sandnes og drev landets største sykkel -og konfeksjonsfabrikk. DBS-sykler med navn som Kombi og senere Apache og Tomahawk, Øglænd Pioner klær, kjedebutikken Cubus – dette er merkenavn knyttet til Jonas Øglænd.

Med denne artikkelen tar forfatteren Ernst Lapin oss med til forberedelsene og gjennomføringen av jubileumsmarkeringen. Her får vi glimt fra festmiddagen for 2600 gjester, den store jubileumsgaven til Sandnes kommune, jubileumsfilmen fra Ivo Caprino, konserter og mye mer.

INNLEDNING

Hvem som kom på ideen om å feire firmaet Jonas Øglænd sin 100 års fødselsdag, vites ikke. Trolig var dette en selvsagt sak, som hadde ligget og godgjort seg helt fra april 1943 da foretagendet hadde sitt 75-årsjubileum. Rett nok hadde 75-års dagen den gang blitt feiret på anstendig og tilbørlig vis, men verdenskrigen kastet sin lange, svarte skygge over begivenheten. Å komme i elevert feststemning var ikke enkelt når hverdagene var grå og tyskernes okkupasjon la ei klam hånd over det meste, både næringslivet og privatliv. Men nå,- i 1960-årenes Sandnes var situasjonen for firma Jonas Øglænd totalt annerledes. Siden forrige jubileum hadde Jonas Øglænd A/S, til tross for enkelte tilbakeslag, ekspandert og vært i stadig utvikling. Sykkelfabrikken var i full blomst og dekket ikke mindre enn 90% av det norske sykkelmarkedet, samtidig ble 30 % av firmaets sykkelproduksjon levert til nabolandene Sverige, Finland og Danmark. Årlig ble det solgt flere tempomopeder i Norge enn av alle andre merker til sammen. Dessuten leverte konsernet for to millioner kroner i bildeler til Saab og Volvo i Sverige. Konfeksjonsfabrikken i sandnesvågen hadde med sine 500 sydamer en årsproduksjon på en million plagg og var med dette størst i Norge. Manufakturengrosavdelingen, startet i 1924, hadde en omsetning på nær 50 millioner i året; også den blant de største i landet. Ellers tjente firmaet penger på kraftfor- og gjødselavdelingen, samt på flere detaljforretninger. All denne virksomheten skaffet arbeid til 1 600 ansatte i 83 kommuner og ga en årsomsetning totalt på 200 millioner kroner.

Forskjellige reklamerekvista i anledning 100-års-jubileet: pins, brevpapir og konvolutt

Foto: Kirsten Torborg Helland, *Jærmuseet.

HOVEDKOMITEEN I ARBEID

Medgangen og suksessen gjorde at forholdene lå ypperlig til rette for en storstilt feiring av 100-årsdagen. Det var bare å ta på seg striskjorta eller kanskje heller blådressen og snippkjolen, rulle opp ermene og gå i gang. Det var nettopp det som skjedde da daværende, fast tilsatte sosionom og metodistprest Reidar Skarung (1928-2017) kalte inn til møte torsdag 15. september 1966. Herrene Sigurd J. Øglænd, Lars Øglænd, Øivind Øglænd, Gunnar Block Wathne og Thorvald S.

Øglænd fikk alle hver sin prosaiske og nøkterne innkalling. På saklista sto bare ett punkt: «*Samtale om hvordan vi skal legge opp 100-års jubileet, - en bred innføringsdiskusjon, som jeg ber den enkelte tenke over på forhånd.*» Sammen representerte alle de innkalte, hver på sin måte, det mangslungne øglændskonsernet. De hadde en bakgrunn og erfaring som gjorde dem vel skikket til å løse foreliggende oppgave med nødvendig kreativitet, omtanke og oversikt. Sigurd J. Øglænd (1902-1986) begynte i firmaet i 1922. Han hadde vært salgssjef, disponent og var nå leder av firmaets tekstilavdeling. Lars Øglænd d.y. (1923 -2018) drev eget arkitektfirma, men representerte også aksjonærene i Jonas Øglænds styre. Øivind Øglænd (1930-2018) hadde startet sin karriere i konsernet knyttet til salgsavdelingen, men var blitt produktutviklingssjef i 1959. Gunnar Block Wathne (1929-2016) var selvsagt mest kjent som leder av trelastfirmaet Block Watne, men var også som aksjonær tilknyttet firmaet som dattersønn av Lars Øglænd. Den siste i rekken, Thorvald S. Øglænd (1926-1986) var ansvarlig for konsernets PR-virksomhet. Som sådan falt det mange og varierte, men også spennende oppgaver på hans etter hvert godt overfylte skrivebord.

Ingen vet hva utvalgets første sekretær, Reidar Skarung, hadde tenkt seg da han formulerte dagsorden for det første møtet. Imidlertid var neppe dette noe problem for de innkalte representantene. I god gammel *Jonas Øglænds ånd* gikk gruppen effektivt og presist rett på sak. Hvordan skulle firmaet påskjønne sine mange interne medarbeidere? Fantet det en

spesiell ting, ikke dyrere enn en 100-lapp, som kunne tjene som minne? (senere skulle beløpet høynes til 200 kr) Og samtidig: Hvordan på best mulig måte markere 100-års jubileet utad, i lokalmiljøet? Det første spørsmålet forble uløst, men som svar på det andre dukket en ganske så besnærende tanke opp: Hva med å gi Sandnes kommune et pleiehjem/daghjem for barn, inklusive barneparkering? Ideen var så god at den måtte granskes nærmere.... På de neste møtene fortsatte idemyldringen. Hvordan kunne bedriftsmuseet trekkes inn i feiringen? Hva med å lansere en ny mopedmodell? Hva med å begynne å forhandle snøscootere? Hva med å utvikle en ukonvensjonell barnesykkel? Og sist, men langt i fra minst: Hvordan kunne en trekke konsernets reklameavdeling inn i saken, hva kunne denne bidra med? Ville det være lurt å produsere en egen film om firma Jonas Øglænd? Ideene var mange og gode. Konsernets ledelse fikk fortløpende referat fra utvalgets arbeid. Nødvendige kontakter innad ble opprettet slik at alle impliserte var innforstått med den store oppgaven som lå foran dem. I januar 1968 var drøftingene kommet så langt at et det ble nødvendig å slå fast hvordan en skulle organisere alle aktivitetene som en ønsket å gjennomføre. Hvem skulle gjøre hva og når skulle det skje, og hvem skulle ha ansvaret?

ORGANISERING AV FESTLIGHETENE

Etter en del drøftinger endte en opp med å fordele arbeidet på ikke mindre enn 23 utvalg. Alle utvalg fikk en navngitt leder og en klar instruks eller arbeidsoppgave. Lederne for utvalgene skulle rapportere til

en programkomite som hadde ansvaret for gjennomføring av programmet på festdagene. Programkomiteen rapporterte i sin tur til Hovedkomiteen, dvs. utvalget som hadde det overordnede ansvar for å planlegge festlighetene. Lederen for denne komiteen var Sigurd J. Øglænd. Siste ledd i denne kjeden var konsernstyret ledet av Jonas B. Øglænd. Alle tiltak endte til slutt her for godkjenning. Av de 23 nevnte utvalgene ble 16 kalt for spesialkomiteer. De fikk konkrete oppgaver knyttet til gjennomføringen av festlighetene, mens de sju andre, med unntak av bok-komiteen, sto for kontroll, oversikt og formidling av informasjon. Etter hvert skulle det vise seg, naturlig nok, at det kunne være glidende overganger mellom de forskjellige tiltakene og komiteene, samtidig fungerte noen utvalg godt og noen mindre godt. Enkelte oppgaver krevde også en god del mer innsats enn andre. Det hendte også at komiteenes mandat eller oppdrag måtte endres. Felles for alle komiteene var å oppfylle målsettingen: **Hvordan best profilere Jonas Øglænd A/S.** Etter som arbeidet gikk framover viste det seg at denne målsettingen kanskje enklest og mest effektivt kunne gjennomføres med å fordele aktivitetene over tre dager, nemlig torsdag 18. april, fredag 19. april og søndag 21. april.

TORS DAG 18. APRIL 1968

En vet ikke hvordan arrangørene av Jonas Øglænds 100-års jubileum etter hvert kom fram til hvilke av jubileets mange arrangement som skulle legges til hvilke dager. Men selvsagt ble saken debattert, opptil flere ganger, gjerne ut fra flere synsvinkler. Når en-

delig avgjørelsen om dette ble tatt, må en kunne si at opplegget torsdag 18. april 1968 var skreddersydd som innledning til flere og større begivenheter. Det hadde litt av alt. Torsdagen inneholdt høytid i form av minnestund og bekransning av graver, en donasjon til Sandnes by som vakte stor oppmerksomhet, et ganske så prosaisk møte med media, og den ble toppet med en kulturell begivenhet. Hver på sin måte utgjorde disse arrangementene en slags aperitiff som ga store forventninger om det skulle skje.

MINNEPROGRAM I SANDNES KIRKE OG BEKRANSNING AV GRAVER

Enkelte av tiltakene som skulle settes ut i livet var i utgangspunktet så selvfølgelige at det var unødvendig med store diskusjoner for å bli enige. En stor fest fortjente en verdig ramme og en verdig begynnelse, og hva kunne markere starten på en tre dagers feiring bedre enn en minnestund om firmaets grunnleggere i kirken? Biskop Fritjov Birkeli ble invitert. Han var tydeligvis rett mann på rett sted til rett tid. I sin preken startet han med å minne firmaets grunnleggere: *En stille stund er uunnværlig for alle mennesker, enten man har medgang eller motgang. Når vi begynner denne dagen i kirken, er det for å minnes rett og takke rett. Vi er samlet med en stor og arbeidsglad familie som representerer et vell av materielle, kulturelle og åndelige verdier. Og slik som Jonas Schanche Jonsen har skildret dem i sin sjarmerende og interessante bok, - er det også mennesker som er preget av naturlig medmenneskelighet og menneskelige egenskaper.*

Gudsfrykt er også en linje som har preget familien fra den aller første grunnleggerens familie. En arv til etterslekten som jeg håper også vil bli til velsignelse for de som skal drive konsernet i framtiden. Minnestunden ble avsluttet av direktør Jonas Bjarne Øglænd som takket biskopen for de fine ordene, og som også takket alle de frammøtte for den heder som var vist firmaets forfedre og deres familier. Deretter gikk tu-

ren til Sandnes gravlund. Her ble det lagt ned kranser på gravstedene til Jonas Øglænd, Jakob J. Øglænd og Lars Øglænd. Jonas Bjarne Øglænd holdt en kort tale og sa m.a. at det var med takknemmelighet, dyp respekt og stor følelse av forpliktelse at de som var samlet her nå ville bringe sine forgjengeres arbeid videre. Etter denne høytidsstunden kunne en med god samvittighet ta fatt på de mer prosaiske aktivitetene.

Sigurd J. Øglænd, Jonas B. Øglænd og Tor L. Øglænd legger ned blomsterkranser på sine forfedres graver.

Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

JUBILEUMSGAVEN TIL SANDNES KOMMUNE

Allerede første dag Hovedkomiteen var samlet, ble det drøftet, hvordan en best kunne framheve firmaets fødselsdag gjennom en donasjon til et godt formål. *Fire alternativ ble nevnt: Pleiehjem for eldre, daghjem for barn med barneparkering, et Kunsten og Kulturens hus, eller skole for etterutdanning av ungdom i praktiske fag.* Alle disse forslagene var ganske kostbare, men deltagerne var innforstått med at her måtte en være villige til å bruke penger- innen rimelighetens grenser, selvfølgelig. Neste gang utvalget var samlet, ble saken tatt opp på nytt. De fire forslagene ble grundig debattert. Pleiehjemmet ble forkastet fordi det allerede sto et slikt tiltak øverst på Sandnes kommunes egen tiltaksliste. Kunsten og Kulturens hus ble et for stort og dyrt prosjekt. Det ville kreve tilleggsbevilgninger fra kommunen som neppe finansrådmannen ville godkjenne. Når det gjaldt etterutdanning for ungdom, så var dette egentlig en oppgave som var enten staten eller fylkets sak. En donasjon ville gripe inn i dette forholdet. Derimot ble tanken om å gi penger til et daghjem karakterisert som et virkelig *blinkskudd*. Denne oppgaven burde kommunen ha løst for lenge siden. Det forelå ei tomt noenlunde klar på Varatun. Prisen på et slikt bygg ville komme på ca. 1 million kroner. Det ville stå ferdig til jubileet våren 1968, Forsamlingen foreslo følgelig enstemmig at firma Jonas Øglænds største og mest enestående jubileumsgave skulle være et daghjem der barn av firmaets tilsatte skulle ha preferanse. Reidar Skarung og Lars Øglænd fikk i oppgave å danne en utrednings- og byggekomitee

for prosjektet. Da saken ble drøftet med kommunale representanter, noe som var nødvendig fordi kommunen skulle drifte institusjonen, ble det også nevnt at byen hadde behov for undervisningslokaler og daghjem til elever med spesielle behov, såkalt åndssvake barn som var den tids betegnelse. Hovedkomiteen så straks at ideen var strålende. Dette ville gi donasjonen et enda større og bedre sosialt tilsnitt. Dette ville styrke bedriftens omdømme ytterligere. 11. november 1966 ble det følgelig konkludert med at Jonas Øglænd A/S kunne tenke seg å bygge et daghjem på Varatun med plass til ca. 50 funksjonsfriske barn og ca. 25 åndssvake barn. Det skulle kunne bevilges 600 000 kroner årlig i perioden 1966 og til med 1968 fra posten: Avsetning til sosiale formål. Som representant for kommunen skulle likningssjef Ernst Nessler gå inn i byggekomiteen. Så langt, så bra. Men først måtte finansrådmann Nyborg i Sandnes informeres grundig om prosjektet. Denne informasjonen fikk han 10. mars 1967. Nyborg hadde ingen vesentlige innvendinger. Det hadde heller ikke byens politikere da reguleringsplanen for området ble behandlet i bystyret i juli 1968. Men ettersom ingen av deltagerne i byggekomiteen hadde noen erfaring med denne slags type bygg, ble det nokså umiddelbart tvingende nødvendig å skaffe seg kunnskap på området. Byggekomiteen dro ut på langtur. Representantene besøkte forskjellige daghjem i Oslo, København og Gøteborg. Med denne viktige og vektige kunnskap som ballast, utformet arkitektene Tonning og Øglænd planer og tegninger for stedet. Daghjemmet fikk en grunnflate

på 720 kvm hvorav 200 kvm var avsatt til barn med spesielle behov. Det var på en etasje og hadde fire avdelinger, hver aldersgruppe fra et halvt år til sju år fikk sin avdeling. Et mer nøyaktig prisoverslag anslo samlede omkostninger til ca. 800 000 kroner. Ferdige tegninger ble forelagt departementet til godkjenning. Grunnarbeidet med institusjonen kunne nå tas opp så snart resten av formalitetene var ordnet og forholdene tillot det. Med dette var jubileets største gave vel

i havn, en gave som skulle vise seg å være et virkelig pilotprosjekt. Det var nemlig første gang i landet at kombinasjonen daghjem for funksjonshemmede og såkalte normalelever ble etablert på samme sted. Mulighetene til integrering og samhandling mellom de to gruppene var med dette lagt godt til rette. Firmaet Jonas Øglænd A/S skrev seg med dette inn i norgeshistorien. Det skulle gå bortimot to tiår før dette ble en vanlig modell for norske skoler og institusjoner.

Daghjemmet på Varatun på åpningsdagen, Stangeland skolekorps spiller. Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

KOMMUNAL LUNSJ PÅ HOTELL SVERRE

Det var både naturlig og riktig at Sandnes kommune uttrykte sin takknemlighet for den fine gaven med å spandere en kommunal lunsj på givene. Etter overtakelsen av Varatun Dagshjem, møttes 118 spesielt innbudte gjester til dekket bord i Hotell Sverre; byens eneste anstendige og skikkelig hotell i 1960-årene. Naturlig nok kunne et slikt møte være et meget velegnet forum der lokale politikere og fremadstrebbende bedriftsledere i nærvær av lydhøre journalister utvekslet høfligheter og komplimenter. Men iallfall en av talerne, direktør Sigurd J. Øglænd, ville det annerledes. Han var opptatt av forholdet by-bedrift: *Det er ofte blitt sagt at vår by og firma Jonas Øglænd er synonyme begreper, men det er ikke riktig. Dertil er den stadig voksende allsidige industri, og det sterke næringsliv i vår by blitt så fremherskende at vårt firma ikke kan være mer enn en del av denne virksomhet. I denne utvikling som har funnet sted, har vårt firma fått sin rikelige andel. Det ville heller ikke være mulig å nå fram til vår posisjon i dag uten disse kreftenes samspill- forståelse og imøtekommenhet fra myndighetenes side som er vist oss.* Sigurd J. Øglænd fortalte videre at ideen med dagshjemmet var kommet fra Reidar Skarung, mens det var ligningssjef Nessler som hadde forslaget om elever med spesielle behov.

«GET TOGETHER PARTY»

Etter hvert som hovedkomiteens planlegging gikk framover sommeren og høsten 1967, ble det mer og mer klart at skulle jubileet virkelig skape gjenklang

utover Sandnes bys grenser, så måtte representanter fra media ikke bare inviteres, men de måtte også møte velvilje og service på alle plan, til alle tider. Forresten, når passet det best å møte media for å etablere en slik god kontakt og godfølelse? I et skriv fra juli 1967 hadde en av lederne i sykkelfabrikken, Kjell Anda, følgende å si om når en skulle ta imot pressefolk fra utlandet: *Et nærmere fastsatt antall riksaviser i de tre nordiske land inviteres til et besøk ved firmaet i forbindelse med jubileet. Det kan diskuteres hvorvidt dette skal foregå før selve jubileumsmarkeringen, under denne eller etterpå. Personlig mener jeg vi bør ta sikte på å forsøke å gjennomføre det første alternativet, fordi vi bør være mer interessert i at dagspressen i eksportlandene presenterer firmaet, enn at de skal omtale selve jubileumsmarkeringen.* Anda kunne også gjerne lagt til at i denne sammenhengen spilte førsteinntrykket som de innbudte fikk, en overordentlig stor rolle. Den store utfordringen ble hvordan en skulle skape et slikt positivt førsteinntrykk. Hva med å samle personer fra presse, ukeblad, radio og TV allerede første dag de kom til byen, som Anda antydde, til en liten sammenkomst, til et såkalt *Get together party*. Dette kunne skje etter den kommunale lunsjen og kunne være et rent *good will- arrangement* der alle innbudte ble kjent med konsernledelsen, nærmere bestemt Martin Tveit, Jonas B. Øglænd, Sigurd J. Øglænd og Tor L. Øglænd. Ideen var så god at den simpelthen ropte på å bli gjennomført. Salongene på Hotell Sverre ble bestilt og serveringen drøftet. Hotell Sverres direktør ble bedt om komme med et forslag til mat og drikke. En endte

Pianisten Liv Glaser spiller for et lydhørt publikum i Giskehallen. Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

opp med enkel snacks og et glass eller to med Ljutomer Riesling. Ellers underholdt entertaineren Finn Våland med sitt hammondorgel til alles tilfredstillelse og glede. Etter alt å dømme ble det en hyggelig, fredelig og kanskje også en minneverdig sammenkomst der de tilstedeværende direktørene orienterte greit og godt både om firmaet generelt og om jubileet spesielt.

JUBILEUMSKONSERT I GISKEHALLEN

Ideen om å invitere til jubileumskonsert var ikke blant de første som hovedkomiteen drøftet. Etter hvert ble det likevel klart at Jonas Øglænd A/S, som et stort og velrenommert firma, også burde tilkjenne sin støtte til kulturelle og musikale begivenheter. Imidlertid fantes det ikke noen stor og god

konserter i Sandnes. Det en hadde for hånden var Sandnes kirke. Med dette lokalet for øye fortsatte planleggingen. Imidlertid ble det etter hvert klart at kirkerommet var i minste laget for en større konsert. Det beste en ellers kunne tilby i den sammenheng var den nokså nybygde Giskehallen. Etter litt betenkningstid ble ideen utviklet videre. Giskehallen kunne romme 900 personer. Det var fullt mulig å innrede hallen slik at den fungerte som konsertsal for en dag. Det gjaldt bare å sette opp et tilfredsstillende program, og å få tak i landskjente musikere. I så henseende lyktes utvalget som jobbet med konserten i høy grad. Den verdenskjente pianisten Liv Glaser bæret Sandnes med sitt nærvær. På et helt nytt konsertflygel av ypperlig kvalitet spilte hun Griegs Klaverkonsert med bravour. En fullsatt sal applauderte begeistret. Det gjorde publikum også da Sandnes Orkesterforening og Sandnes Musikkskoles Orkester besteg podiet. De to hadde forent sine krefter og dannet et helt nytt orkester på 85 medlemmer. Sammen med koret, Sandneskameratene, og flere andre solister framførte musikantene de tre store verkene: Griegs klaverkonsert, Johan Halvorsens Nordaakia og Mozarts Messe nr. 14. Alt i alt var konserten en suksess som arrangør og firmaet Jonas Øglænd kunne være meget stolt over. At hele seansen var gratis og ble sponset av Jonas Øglænd var selvsagt også et stort pluss som bidro ytterligere til firmaets gode omdømme i Sandnes og omegn.

Journalister bivåner produktpresentasjonen.

Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

FREDAG 19. APRIL 1968

Torsdagen 18. april med sine varierte tilbud og program dannet en slags opptakt til den egentlige festdagen, 19. april, - dagen da firmaet Jonas Øglænd for første gang for 100 år siden ble notert som eget foretagende. Helst måtte denne dagen stå fram i folks bevissthet som spesiell og egenartet. Det skulle være en dag for pomp og prakt som Thorvald S, Øglænd foreslo. Det måtte også bli en minneverdig dag,- en dag som alle tilstedeværende ville huske resten av livet. Det falt nokså naturlig å dele den i to. En første del hvor alle innbudte fra fjern og nær kunne bli skikkelig kjent med konsernet. En del to der gjestene, spesielt

egne tilsatte og medarbeidere, ble gjort stas på. Dagen ble gjennomført til punkt og prikke etter oppsatte planer og skjema.

FIRMAORIENTERING VED DE TO DIREKTØRENE OG UTDELING AV INDUSTRIPRIS

Direktør Jonas B. Øglænd startet dagen kl. 9.15 presis med å ønske alle gjester velkomne. Deretter orienterte direktørene Sigurd J. Øglænd og Tor L. Øglænd henholdsvis om konfeksjonsfabrikken og sykkelfabrikken. Med dette hadde alle innbudte fått god informasjon både om Jonas Øglænd som produksjonsbedrift, og om det de senere kunne forvente å oppleve denne dagen. En dag som i utgangspunktet var lagt praktisk opp, men som også hadde sine høydepunkt. Det første av disse var overrekkelsen av 150 000 kroner til Sandnes Handels- Håndverks- og Industriforbund, forkortet til SHHI. Ideen om en slik gave ser ut til å ha kommet opp i Hovedkomiteen tidlig på vinteren i 1967. Hvem som lanserte den er ikke klart, men etter alt å dømme var forslaget lånt fra Sverige hvor byen Västerås i flere år hadde hatt sin Aroskonferanse. SHHI hadde sine aner helt tilbake til 1889, og familien Jonas Øglænds hadde vært medlem i mange år. Nå ønsket firmaet å gi anerkjennelse til foreningen fordi denne hadde gått i spissen for å skape et lokalt miljø preget av kreativitet og stor innsats, og som dessuten kontinuerlig hadde arbeidet for utviklingen av det lokale næringsliv. Forhåpentligvis kunne en slik donasjon bli en plattform hvor næringspolitiske forhold kunne tas opp og dis-

kutes. Dette kunne best gjøres med å arrangere en næringslivskonferanse, kalt Norrønakonferansen. I årene som fulgte ble denne konferansen landskjent og arrangert årlig av SHHI. Administrerende direktør Martin T. Tveit overleverte gaven til formann i SHHI, Audun Schanche Olsen. Sistnevnte takket med vanlig veltalenhet, og sa at foreningen hadde mottatt et stort beløp, men tanken bak var enda større. Dersom Norrønakonferansen ble det den var tenkt å bli, ville den være til stor gagn både for distriktet og landet.

TV OG RADIO – STERKT ØNSKET

Å kontakte norsk TV og radio var en selvfølge for Hovedkomiteen. I planleggingsfasen tenkte en at kanskje konsernets ledere kunne bli presentert i en serie som Norsk Fjernsyn hadde gående om *Industriprofiler?* For radioens del var muligens programmet: *Frokostklubben* det rette? Thorvald S. Øglænd fikk også denne saken lagt foran seg. Han valgte en framgangsmåte, og et oppsett der han skilte mellom riksnettet og lokalradioen. På riksnettet foreslo han et foredrag om bedriften ved redaktør Jonas Schanche Jonassen, samt reportasjer og innslag i programposten Aktuelt etter dagsnytt. På lokalnettet gikk han inn for intervju med Jonas Bjarne Øglænd og Sigurd J. Øglænd, samt samtaler med veteraner i bedriften. Naturlig nok tok han kontakt med Ivar Holm som da var leder for det lokale NRK i Stavanger. Holm var meget positiv og lovet å gi god dekning i TV og radio. Han mente det var et forsøk verd å få fjernsynet til å kjøre en film om firmaet

i samband med jubileet. Likeså lovet han å informere Dagsrevyen om saken, slik at det ble sendt bilder fra de viktigste begivenhetene under 100- års feiringen. Når det gjaldt bruk av radio, mente Holm at reportasje ville være å foretrekke framfor et foredrag. Han kunne umiddelbart se for seg en programpost med tittelen *Bedriften og Byen*. For øvrig var programmet Frokostklubben nedlagt, men det kunne muligens bli tatt opp på nytt? Thorvald S. Øglænd var optimistisk og fortsatte arbeidet med full innsats og styrke. I oktober 1967 begynte de forskjellige forhold å avklares. Hovedkomiteen kunne da liste opp fire reportasjer som muligens var aktuelle for fjernsynet. Blant disse fire var overleveringen av daghjemmet. Ellers ønsket en et dobbeltportrett av industriherrene Jonas Bjarne Øglænd og Sigurd J. Øglænd. En film laget av Ivo Caprino var også aktuell. 7. mars 1968 kom NRK -fjernsynet på besøk til Sandnes. Under arbeidstittlen *Fra krambu til konsern* laget de et program som omfattet intervjuer med de nevnte direktørene, samt bruddstykker fra caprino-filmen. Dette ble sendt av NRK 22. april samme år. For ordens skyld, og for å understreke at Thorvald Øglænd tenkte på alt, så må nevnes at firmaets to dekoratører fikk i oppdrag å innrede kontoret der opptakene skulle skje som et hyggelig *sjefskontor*. Det innbefattet m.a. store portretter av Jonas Øglænd og hans to sønner Lars og Jakob. For øvrig innebar også besøket en middag på suiten til Hotell Sverre for herrene Tinnå og Størseth, begge fra fjernsynet. Verter var Jonas Bjarne Øglænd og Thorvald S. Øglænd. Også NRK radio viste

begivenheten tilbørlig oppmerksomhet. Under vignetten *Bedriften og Byen* ble ledere og tilsatte, samt ordfører Lauritz Sirevaag intervjuet. Programmet ble sendt over riksnettet 20. april 1968.

PRESSE OG UKEBLAD - OGSÅ VERDIFULLE MED-SPILLERE

En annen av Thorvald S. Øglænds mange oppgaver var å sørge for god pressedekning av begivenhetene. Med vanlig effektivitet og dyktighet tok han fatt på denne oppgaven, kanskje ikke med liv og lyst, men iallfall med stor vilje til å få saken gjort. Han hadde da også fått et oppdrag som var både omfattende og stort. Først skulle han, når jubileet nærmet seg, være ansvarlig for å sende ut pressemeldinger om begivenheten til fagforeninger som oftest hadde eget medlemsblad. Deretter skulle han kontakte ca. 30 av landets aviser, sende dem info om Jonas Øglænd, samt invitere dem til fest sammen med lokalavisene. En innbydelse ble sendt til alle disse. Dessuten fikk de fleste av landets ukeblader, mest kjente tidsskift og noen forlag invitasjon til jubileet. Ikke alle kunne møte, men det er helt tydelig at flere var svært positive til invitasjonen. En oversikt fra august 1967 talte 29 personer fra forskjellige media, inklusive personer fra radio og TV. Enkelte inviterte tok også direkte kontakt med Thorvald S. Øglænd. Den kjente redaktør Christensen i Morgenbladet hadde denne reaksjonen: *Vi har med takk mottatt invitasjon til Deres firma 100 års jubileum og sender en ung, men meget dyktig kvinnelig journalist*

til Sandnes. Vi kan meget vel tenke oss å presentere Øglændskonsernet, enten ved et spesialnummer eller ved industrisider som vi har med jevne mellomrom. Ukebladet Hjemmet svarte på denne måten: Vi vil gjerne benytte oss av tilbudet om å lage en reportasje om Deres bedrift. Men det ligger i vårt blads karakter at vi ønsker en litt spesiell vri på dette stoffet. Vi kunne tenke oss å lage en artikkel om mannen bak bedriften og de som førte den videre... Bjørn Vassbotn, forlagssjef i Ingeniørforlaget som ga ut *Teknisk Ukeblad* hadde derimot mer hastverk. Siden jubileet var rett foran påske hadde han allerede avtalt et intervju med styreformann Jonas B. Øglænd. Han ba nå om

mer stoff og ev. bilder fra bedriften, - noe Thorvald S. Øglænd beredvillig sendte ham. Når det først var takket ja til invitasjonen, var det opp til arrangøren å gjøre besøket mest mulig innholdsrikt. I en redegjørelse fra 24. oktober 1967 kom Thorvald S. Øglænd inn på dette: Gjestene ville få tilsendt program med full orientering om det som skulle skje, så måtte de krysse av hvilken begivenhet de ønsket å dekke. Dagen ville slutte med et besøk i *nattklubben* der det selvsagt var mulig å fotografere. Opplegget for pressen syntes med dette å være *i boks*. Det eneste som gjensto var innkvartering og overnatting. PR-avdelingen hadde tenkt på det også. De gikk ut fra at lokalavisene ville selv kunne

Ivo Caprino og hovedrolleinnehaveren Stein Bredal.
Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

Adgangsbillett til Askeladden-visning.

sørge for dette. Derimot måtte hovedstadspressen og landsdelspressen ha sovemuligheter. Etter en del drøftelser landet en på at ca. 15 avisfolk utenfor fylket måtte ha plass. En regnet 20 personer a kr. 500, altså 10 000 kroner i direkte utgifter. Da direksjonen til sist drøftet spørsmålet om overnatting, ble endelig konklusjon at pressefolkene fikk betale sine utgifter til overnatting selv. Det skulle skje så mye under jubileet at pressefolka som helt sikkert *været godt stoff* ikke ville ha noen problem med å dekke egne utgifter. Et siste punkt måtte også ivaretas. Den store begivenheten krevde at det ble holdt taler, mange taler. For å sikre god og rett kommunikasjon måtte en sørge for at pressen fikk oversendt manuskriptene til talene. Disse kunne da leses på forhånd, men det var streng sperrefrist for å offentliggjøre noe før selve talen var holdt. Til sist ville det også være praktisk å utstyre pressefolkene med navneskilt på jakkeslagene. Identifisering ville bli enklere for alle parter.

JUBILEUMSFILMEN

Hovedkomiteen hadde bare vært i virksomhet i kort tid da profilering av firmaet utad kom på dagsordenen. 100-års feiringen var en utmerket måte å gjøre Jonas Øglænd ytterligere kjent både lokalt og utover i landet. Under idemyldringen i oktober 1967 var de impliserte, som nevnt, innom tanken om en jubileumsfilm. Da reklamesjef Einar Omdahl ble kontaktet om saken samme måned, ønsket han en *film av høy kvalitet*. Ideen var så god at Omdahl fikk i oppdrag

å arbeide videre med den. Det gjorde han, samtidig holdt han planleggingskomiteen informert. Første jobben var å finne et høyt kvalifisert og dyktig firma eller en person som produserte filmer om industri og næringsliv. Omdahl undersøkte i Bergen m.a. hos filmselskapet Svekon og fikk tilsendt noen prøvfilmer. Øivind Øglænd hadde levert en positiv betenkning angående Norseman film eiet av Egil Woxholt. Kanskje her var noe å arbeide videre med? Lokalene i Godtemplarnes hus ble leid og filmene vist uten at disse begeistret noe synderlig. Det må derimot Ivo Caprinos presentasjon av seg og sitt firma ha gjort. På planleggingsmøtet 30. mai 1968 fikk Sigurd J. Øglænd i oppdrag å undertegne kontrakt med Caprino om en 16 mm fargefilm på inntil 30 minutters varighet. Med Thorvald S. Øglænd som kontaktmann og hjelper gikk Caprino straks i gang med å skrive filmmanus. De to parhestene arbeidet utmerket sammen. Arbeidstitelen på filmen skulle være *Askeladden*. I den forbindelse lanserte Caprino undertittelen: *Fra setervoll til konsern*, men etter en del drøftinger endte en opp med en undertittel som var adskillig mer slående og mer korrekt: *Fra krambu til konsern*. Mens disse diskusjonene pågikk hadde Caprino allerede begynt å skrive dreieboka for filmen. Her er avsnittet fra begynnelsen av manuset: *Høylandheiene en deilig sommerdag. En fredsommelig saueflokk beiter. Brek og sommerlig husfluesurr. Svak norsk folkemusikk tones inn. En lyslugget, kraftig gjetergutt 16-17 år sitter i gresset med ryggen lenet opp til*

en stein. Han skjærer med tollekniven i en knortekjepp. I nærbildet ser vi han har skåret inn initialet J.Ø. og avslutter nettopp tallet 1860. Hele scenen er usvikelig Ivo Caprinosk. Den er preget av nasjonalromantikk av godt, gammelt merke. En kan trygt si at Øglændskonsertes jubileumsfilm kom i meget godt selskap sammen med de andre filmene om norskhet og norskdom som Ivo Caprino laget. Filmen kom til å koste 160 000 kroner, 5 kopier inkludert. Den ble da også en stor suksess da den ble vist fredag 19. april for presse og innbudte gjester. Etter jubileet ble kopiene også lånt til mange interesserte, ikke minst

sykkelforhandlere rundt om i landet. De fem kopiene ble etter hvert så utslitte at nye måtte bestilles.

JUBILEUMSBOKA

En bokutgivelse om Jonas Øglænd A/S i samband med 100-årsfeiringen var i utgangspunktet ikke en del av de oppgaver som hovedkomiteen drøftet. Allerede i 1965 hadde firmaets styre nedsatt en redaksjonskomite, sammensatt av Kristian Bøe, Einar Omdahl, Thorvald S. Øglænd og Per Øglænd som skulle hjelpe redaktør Jonas Schanche Jonassen med å finne kilder og opplysninger. Redaktøren som allerede var godt kjent i

Bernt Svihus bak disken i «kopien» av Øglænds første krambu. Her forteller han om firmaets historie.

Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

Jubileumsutstillingen om bedriften var samme sted om krambua var bygd opp

Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

byen som forfatter av Sandnes bys historie, fikk nå et nytt ærefullt verv. For øvrig hadde arbeidet med å skrive boka pågått i flere år før planleggingen av 100-årsjubileet tok til. De forskjellige komiteer blandet seg heller ikke inn i det arbeidet. Imidlertid var det viktig å sørge for at boka ble kjent. Første gang dette Hovedutvalget streifet innom bokprosjektet ser ut til å være under punktets eventuelt i januar 1967. Det ble da drøftet å distribuere boka til kunder, forhandlere, leverandører og forretningsforbindelser. I samband med dette ble det pekt ut personer som skulle stå ansvarlig for jobben på sykkelfabrikken og i tekstilavdelingen. Grupper ønsket tilbakemelding om dette innen 4. februar, men fikk neppe noe slikt. I allfall kom saken om distribuering av bøkene opp på nytt først i slutten av juli 1967 under overskriften *PR-tiltak på eksportfronten 1968*. Utvalget uttalte da at boka etter alt å dømme ville bli et meget representativt visittkort som skulle sendes til samtlige forhandlere, men også til de største riksavisene. I alt ble det antydnet 8000 navn. På møtet ble det ellers opplyst at illustrasjonene i boka skulle ha både norsk og engelsk tekst. Dessuten skulle det skrives et sammendrag av boka på engelsk. Noe tidligere hadde formann i redaksjonskomiteen, Per Øglænd, fått enstemmig tilslutning til å forelegge manuset til et reklamebyrå for å få best mulig layout, eller som Per Øglænd sa: *få en best mulig artistisk og representativ utforming av boka*. Noen måneder senere, i oktober 1967, var tiden inne til en liten oppsummering. Jubileumsboka var nå sendt til trykkeri og skulle komme i et opplag på 14000 eksem-

plar. Det var satt av 300 000 kroner til formålet, men i et overslag fra desember 1967 var prisen kommet opp i 335 000 kroner. Med dette hadde Jonas Øglænd tatt opp igjen tradisjonen fra 75-årsjubileet med å utgi egen bok om firmaet. Naturlig nok fikk denne stor plass under feiringene og bidro til at historien om firmaet ble godt kjent både innad og utad.

BEDRIFTSMUSEET

Jakob Øglænd Sandved hadde i flere år gått i spissen for å ta vare på og samle inn gjenstander med historisk verdi fra konsernets virksomhet. Naturlig nok var hans tjenester ønsket når hundreåringen skulle feires. Følgelig ble han den naturlige lederen da en museumskomite skulle nedsettes. I september 1967 ble han innkalt til Hovedkomiteen med beskjed om å komme med *et forslag til et passende rom som kunne gi en representativ ramme om bedriftsmuseet, slik at dette ble klart til jubileumsfestlighetene*. Sandved grep sjansen og kom til møtet svært godt forberedt. Med seg hadde han en betenkning om bedriftsmuseets tilstand og framtid: *Bedriftsmuseets magasin (Loft) er i dag helt fullt av ting som i framtiden kan få betydning og verdi. Men for å si det like ut, så er samlingen i dag ikke verdifull nok til å bli slått opp som PR-sak i forbindelse med vårt 100 års jubileum. Innsamlingen fortsetter, selv om det blir for liten plass. Det er særlig fotos og sykler fra den første tiden vi konsentrerer oss om. Med en verdig ramme rundt det lille som vi har som egner seg for utstilling så kan det kanskje tenkes at det til jubileet likevel kan*

skapes et brukbart resultat. Øglænd Sandved fortsatte med å peke på tre steder hvor museet kunne holde til under festlighetene. Kanskje utstillingen kunne være midlertidig i et hjørne på et sykkellager? Kanskje en kunne få et permanent lokale innenfor sykkelparkeringen i et påtenkt framtidig beskyttelsesrom? Kanskje en kunne sette opp en enkel lett bygning rent midlertidig? Han fulgte opp det siste utsagnet med å legge fram en enkel, skissert bygning på 25 kvm. Hovedkomiteen ventet til neste møte før de realitetsbehandlet saken. Da ble det klart at noe nytt museumsbygg var utelukket. Det måtte da gå an å finne husrom innenfor sykkelfabrikens lokaler, muligens sveiseavdelingen? Ellers vedtok representantene å anbefale at museumsutstillingen under jubileet ble kombinert med en utstilling som ga et bilde av firmaet slik det var akkurat nå. Imidlertid hadde en gjennomgang av museets utstillingsobjekter gjort det helt klart at her manglet en del. Rett nok var en godt dekket med mopeder og sykler, men de eldste tohjulingene manglet. For å få inn flere gamle sykkelmodeller og mopeder vurderte en derfor å lyse ut en slags konkurranse der den eieren eller forhandleren som hadde den eldste sykkelen skulle få varer hos Øglænd for 100 kroner. Om ideen ble satt ut i livet vites ikke, men Jonas Øglænd greide iallfall nærmest å komplettere sin sykkelbeholdning av gamle sykler. Under 100-årsjubileet bidro bedriftsmuseet med en bedriftshistorisk utstilling som ramme for dagarrangementet i tekstilavdelingens spisesal, foaje, trappeoppgang og inngangsparti. Spesielt arbeid ble lagt ned ved inngangen til konfeksjonsfa-

brikken. Her ble den gamle kramboden til Jonas Øglænd bygget opp på nytt. Jonas Øglænds private eiendeler som hans første bismerpundvekt, hans egne parafinlamper, hans egen kopipresse, hans eget veggur, hans egen butikkbjelle og hans egen kniv for skråtobakk osv. For å gjøre det mest mulig realistisk ble også gjenstander fra Høyland Bygdemuseum lånt. Et annet tilbud var *den bedriftshistoriske timen* der godt historisk skolerte personer som Jakob Øglænd Sandved, Bernt Svihus og Aasmund Bøe sto i kramboden og fortalte, samtidig som det ble vist effekter og fotografi av historisk verdi. Hele opplegget viste seg å være et blinkskudd som høstet lovord fra mange.

PRODUKTKAVALKADE OG BEDRIFTSOMVISNING

I januar 1968 luftet Per Øglænd tanken om en burde ha en moteoppvisning i Langgata i Sandnes, men saken ble droppet fordi den var helt avhengig av fint vær. Imidlertid var ideen om visning av firmaets produkter unnfanget. Når det også var samlet inn gamle sykler, så var det nærliggende å sette en slags ramme om visningen av disse. Følgelig ble en etter hvert enig om å legge opp til en såkalt *produktkavalkade* dvs. en utstilling eller nærmest et show der Jonas Øglænds varer av alle slag ble vist fram. Spesielt ville visningen av en rekke eldre og yngre sykler være både interessant og spennende. Hensikten med utstillingene skulle være å gi et tverrsnitt av Øglænds utvikling, både teknisk og menneskelig (Human story) gjennom 100 år. Dette var ordren som museumskomiteen fikk, og som etter alt å dømme kom

til å tjene som rettesnor for videre arbeid. Det hele endte opp med en *festforestilling* som skulle vare i ca. en time fredag 19. april. Nær knyttet til produktkavalkaden var også bedriftsomvisningen. I første omgang var dette

opplegget tenkt å foregå både på systua på Vågen og i sykkelfabrikken, men da lokalene i systua ble bestemt benyttet til festlokaler, satt en igjen med sykkelfabrikken. Ansvar for denne omvisningen ble pålagt Alv Tengs-

Mannekengoppvisningen i systua var en gylden anledning til å vise fram klær sydd hos Øglænd. Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

Pedersen. Men burde en erstatte bortfallet av omvisning i systua med noe annet, kanskje omvisning på det nye daghjemmet? Kanskje en burde en legge opp til en bedriftshistorisk time? Forslagene var gode, men krevde

gjennomtenkning. Etter en del drøftinger ble en enig om å la gjestene selv velge mellom orientering på daghjemmet, besøke en historisk utstilling, dvs. få orientering i krambua eller bli guidet gjennom sykkelfabrikken.

Fra produktkavalkaden. Sykler av alle slag og typer ble presentert på plassen utenfor systua. Foto: *Jærmuseet.

2600 GJESTER TIL JUBILEUMSMIDDAG

INNBUDETE OG CELEBRE GJESTER

Hovedkomiteen hadde hatt flere møter i 1966 før representantene endelig streifet innom hvem de ønsket skulle komme til det de først kalte *den offisielle jubileumsfesten*, men som senere ofte ble kalt *pomp og prakt-dagen* dvs. fredag 19. april. For å få mest god PR ville det være av betydning å få et godt navn som hedersgjest. Muligens ville det være for pretensiøst og be om besøk fra kongehuset, men kanskje en kunne invitere et medlem av regjeringen, industriminister *Walter Rostoft*, for eksempel? Saken ble diskutert, men ikke konkludert. På et senere møte kom emnet opp på nytt og *Thorvald S. Øglænd* lanserte *Kong Olav* som den som kunne kaste mest glans over begivenheten. Forslaget ble ivrig debattert, men forsamlingen

med direktør *Martin T. Tveit*, som hadde blitt med i utvalget, helle mot industriministeren. *Thorvald S. Øglænd* ga seg ikke så lett. Han hentet inn uttalelser fra redaksjonssekretær i NRK, *Ivar Holm*, fra redaktør *Alf Olav Ådnøy*, fra redaktør *Jon Bergsåker* og fra J. Schanche Jonasen som alle var positive til et kongebesøk. Saken kom opp på nytt i Hovedkomiteen. *Martin T. Tveits* argument om at kongen ville ta for stor plass og få for mye oppmerksomhet i forhold til 100-åringen som skulle feires, vant gehør. Industriminister *Walter Rostoft* ble invitert. Han påtok seg den på forhånd avtalte oppgaven med å prøve sykkel nr. 3 millioner uten å mukke. Han syklet såre fornøyd mellom bordene før middagen ble servert, og var ivrig tilskuer da *Jonas B. Øglænd* konkurrerte med klubbformann *Alf Byberg* på

Butikken holder stengt. Annonse fra Stavanger Aftenblad 19.04.1968.

Ryddehjelp. Elever fra Sandnes Yrkeskole tok gjerne et ekstra tak til ære for hundreåringen. Her flyttes sybord i lange rekker. Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

Bordene dekkes i festsalen på Vågen. Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

ergometersykkel. For øvrig fikk *Rostoft* også sykkelen i gave i tillegg til at *Jonas B. Øglænd* donerte ham tre sigarer fra egen sigarkasse! Med dette var den mest fasjonable gjesten sikret for arrangementet.

Thorvald S. Øglænd kunne trygt sette i gang med å lage en omfattende gjesteliste der notabilitetene sto i kø. I april 1967 kunne han legge fram en oversikt med ca. 30 kjente personer fra politikk og næringsliv. Listen ble jobbet videre med. Personlige gjester ble føyet til; det samme ble en rekke gjester fra utlandet,

nærmere bestemt Danmark, Sverige, Finland, Island og Færøyane. I tillegg kom 85 personer som eide aksjer i konsernet. Ett år senere kunne han fastslå at 38 personer fra de øverste samfunnslag ønsket være tilstede. Blant disse var formann i stortingets industrikomite *Kristian Asdahl*, fylkesmann *Paul Ingebretsen*, biskop *Fridtjov Birkeli*, ordfører i Sandnes *Lauritz Siervaag*, samt en rekke representanter fra kommunen, fagforeninger, banker, forhandlere og leverandører. I tillegg kom ca. 45 personer med bakgrunn i foren-

ings- og organisasjonslivet, samt de seks stortingsrepresentantene fra Rogaland. Mange av disse hadde også med seg sine koner, slik at antallet personer ble en god del høyere. Nå var en også kommet dit hen at en hadde en noenlunde god oversikt over dem som enten hadde meldt avbud eller unnlatt å svare på innbydelsen. De fleste avbudene ser ut, naturlig nok,

til å ha kommet fra utlandet, - ca. personer 30. Den neste fasen i dette arbeidet var å skaffe overnattingsmuligheter til de besøkende på hotellene i distriktet. Det ble booket hotellrom for ca. 75 gjester. Av disse kom ni fra Finland, ni fra Danmark, seks fra Sverige og en fra Island. Hotellene som ble brukt var Hotell Sverre i Sandnes, KNA-hotellet og Atlantic i Stavanger.

Under festmiddagen i konfeksjonsfabrikkens sømsal fikk 2600 gjester servert en festmeny med kalvefilet og russisk kaviar.

Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

Jonas Øglænd ordnet med skysst til og fra flyplass og festlighetene. På hotellrommene ble det lagt fram en mappe som inneholdt en velkomsthilsen, en kortfattet informasjon om transport og en orientering om jubilarnten og de forskjellige aktivitetene. Hvert hotell fikk også en egen vertinne som kunne stå til gjestenes disposisjon og svare på det meste. For øvrig skulle det

settes blomster på rommene. Ingen skulle kunne si at *Jonas Øglænd* ikke tok godt nok vare på sine gjester.

PLASS OG FORPLEINING TIL 2600 PERSONER?

Det var først utpå vårparten i 1967 at Hovedkomiteen endelig syntes at den var kommet så langt at en kunne tenke på hva slags festligheter og festivitas en burde

sette ut i livet for å feire 100-årsringen. 10. mars dette året ble det følgelig satt ned et utvalg med dette som hovedoppgave. Medlemmene ble Martin T. Tveit, Reidar Skarung og Øivind Øglænd. Dokumenter fra dette utvalgets arbeid foreligger ikke, men tanken om å ha en stor fest, et virkelig gilde, for alle tilsatte og innbudte gjester må ha ligget snublende nær? I allfall var dette et av forslagene som etter hvert kom på bordet. Noenlunde samtidig dukket også spørsmålet opp om hvor og hvordan en slik stor tilstelning skulle kunne arrangeres. I utgangspunktet fantes det ikke romslige lokaler nok i og rundt Sandnes. Hva med flyselskapet Braathens SAFEs hangar på Sola? Hva med flyvåpens hangar samme sted? Hva med et stort telt, eller et av Øglænd A/S sine store lagerbygg? Firma Block Wathne hadde en stor fabrikkhall på Orstad. Hva med denne? I løpet av våren 1967 var det klart at det skulle bli fest i Block Wathnes storhall på Orstad i Klepp. Det skulle bordsettes og serveres ca. 2600 gjester. Det var bare å komme i gang med detaljplanleggingen fortest mulig. Som tenkt så gjort. Først måtte en sjekke transportmulighetene. NSB ble forespurt. Deres representant Kjell Lund ble tatt med på befarings tur til Orstad. Opplevelsen var tydeligvis givende. Etter turen ønsket NSB å stå for all befording, - noe som innebar utflukt med jernbane tur-retur Sandnes-Orstad med ca. 1500 personer på lokaltoget, og 1100 personer på buss. For øvrig krevde så mange samtidig reisende et langt togsett. En måtte i så fall forlenge selve jernbanesporet som da gikk opp til lagerhallene på Orstad. Mens forberedelsene omkring transport og logistikk

pågikk, fortsatte arbeidet med å klargjøre andre forhold omkring jubileumsfesten. Forslag til inngangsbilletter ble tegnet, innbydelseskort ble drøftet og en skisse med oversikt over sitteplasser i lokalet ble dratt opp. Samtaler om utsmykking av hallen ble innledet. Hele tiden må imidlertid tanken på hvordan det skulle gå og frakte så mange mennesker på en gang, ha ligget og murret i bakhodet på flere av representantene i hovedkomiteen. 22. januar 1968 tok Sigurd J. Øglænd den ballen på sparket. Det var nå klart at konfeksjonshallens nye tilbygg ville stå ferdig til jubileet. Hvorfor ikke ha jubileumsmiddagen her? Om representantene i gruppa trakk et lettelsens sukk, vites ikke. Imidlertid ble forslaget, som jo innebar at mye arbeid var gjort forgjeves, vedtatt på stedet. Var dette praktisk mulig, var det bare å endre planene radikalt. Øivind Øglænd fikk i oppgave å kalle inn SAS Catering til møte umiddelbart for å sjekke om de kunne ta seg av serveringen. Det kunne de. Under jubileumsmiddagen ble det m.a. servert 450 kg kalvefilet, 30 kg ekte russisk kaviar, og 160 hummere. Til hjelp i serveringen benyttet purserne og servitørene walkie-talkies! Ellers tok de i bruk 5 200 serveringsbrett. For å gjøre festen enda mer komplett var serveringspersonalet, de fleste elever ved Solborg Skole, kledd i SAS-drakter sydd på de hundrevis av symaskinene som var fjernet fra lokalet for anledningen.

På de neste møtene ble de enda flere oppgaver drøftet og mer arbeid fordelt. Per Øglænd fikk i oppgave å beregne omkostningene med å flytte maskiner ut, og senere inn igjen. Tor L. Øglænd skulle kontakte et ren-

Et lite utsnitt av det lange og vakkert pyntede gavebordet. Det ble gitt ca. 150 gaver av alle slag, fra pengebeløp til små statuetter.
*Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.*

gjøringsbyrå for å ordne med vask før og etter festen. Martin T. Tveit skulle snakke med NSB. Lars Øglænd skulle undersøke mulighetene for å vise jubileumsfilmen flere steder i festlokalet. Noe senere kunne Per Øglænd melde tilbake om hvordan lokalet skulle ryddes for maskiner, samt et overslag over kostnadene dette innebar. Alle maskiner skulle midlertidig settes i første etasje i et lagerlokale ved siden av. Følgende overslag ble notert: Ca. 530 enheter (forskjellige maskiner) tok en plass på 660 kvm. Flytningstid ca. 19 timer. Ca. 4 300

plagg i tapt produksjon. Ca. 170 000 kr. i tapt omsetning. Ca. 21 000 kroner i direkte lønnsutgifter fordi produksjonen uteble og 300 arbeidere fikk fri. Senere måtte en føye til at 1 200 lagringsenheter og 40 000 nummererte halvfabrikata måtte tas vekk fra produksjonen. Per Øglænd hadde gjort en grundig og god jobb. Når det gjaldt selve flyttingen av maskinene, ble den m.a. overlatt til elever fra yrkesskolen like ved. Den oppgaven klarte de med glans. Det samme gjorde staben av dekoratører som gjorde sitt inntog. De forandret den 5 300 kvm

store, i utgangspunktet nokså kjedelige systua, til et vakkert festlokale pyntet og dandert på beste måte. For øvrig fikk også uteområdet en finpuss med oppstilling av pyntepyramider, flagg og bannere. Det var en meget tiltalende bygning som tok i mot sine utvalgte og utsøkte gjester. På sin side var de innbudte rede til å gratulere og vise sin beundring for 100-åringen. Det ble satt opp et langt og blomsterpyntet presangbord langs den ene vegg i festsalen. Etter hvert som festen skred fram og talerne takket for innbydelsen, ble bordet fylt av gaver. En liste satt opp etter festen, omfattet ikke mindre enn ca. 150 oppmerksomheter av alle slag, m.a. en gave-sjekk fra tilsatt i sykkelfabrikken på 8 000 kroner.

TALERLISTE OG TALERE

Det ble tidlig klart under planleggingen at konsernets ledere måtte være forberedt på å gi omfattende bidrag til feiringen i form av diverse taler til diverse forsamlinger. I et brev fra 6. november 1967 foreslo Thorvald S. Øglænd følgende fordeling av taler blant direksjonens medlemmer:

- *Jonas B. Øglænd: Overrekkelse av daghjemmet. Offisiell åpning i av konfeksjonsfabrikken.*
- *Sigurd J. Øglænd: Orientering om tekstilavdelingen i konfeksjonsfabrikken. Festtale under åpningsmiddagen.*
- *Tor L. Øglænd: Orientering om sykkelfabrikken i konfeksjonsfabrikken.*
- *Martin T. Tveit: Instituering av industriprisen. Avslutningstale etter hovedfesten.*

Dessuten ville det nok også bli bruk for en av direksjonsmedlemmene ved medaljeutdelingen.

I alt vesentlig ser det ut til at dette forslaget ble fulgt opp, men ettersom Jonas B. Øglænd også var leder av direksjonen, fikk han vervet med å holde åpningstalen for de 2 600 gjestene ved jubileumsmiddagen. *I sin velformulerte ytring sa han m.a.: 100 år i daglig arbeid har brakt Jonas Øglænd fra krambu til konsern, som vi har satt som motto for den utvikling som har funnet sted. Men det resultat vi ser i dag, er summen av de mange tusener medarbeideres innsats. Det er for alle dere og de som gikk foran at vi jubilerer i dag. Vi ser tilbake på mange strevsomme, men arbeidsglade år, i hyggelig samarbeid mot bedre og bedre kår. Vi har hatt framgang, og jeg tror vi har dekning for å si, at vi har hatt en framgang som overgår våre dristigste forventninger. Jeg er overbevist om at når dette har kunnet skje, så er det takket være det gode arbeidsmiljø vi allerede tidlig fikk etablert hos oss. Jeg tror jeg tør si at vi har hatt et enestående samarbeid hvor gjensidig tillit har skapt trivsel på arbeidsplassen, framgang for bedrift og medarbeidere, og kanskje det viktigste av det hele-: Fred og lykke i de tusen hjem. Det er dette som er grunnlag for bedriftens målsetting.*

Jonas Bjarne Øglænds tale ble etterfulgt av allsang der forsamlingen, hver med sitt nebb, sang salgssjef Aasmund Bøes vise om Jonas å di.

Neste taler for anledningen var, som planlagt, Sigurd J. Øglænd: *Utviklingen har ført til at patriarkatet er gått over til team work, hvor alle spiller sammen*

Industriminister Sverre Walter Rostoft fikk en kombisykkel som gave, produksjonsnummer 3.000.000.

Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

for det felles beste. Hva enten vi snakker om patriarkatet gjennom de første fire desennier- eller om team work i de følgende år, så kan vi ved vårt firmas 100 års jubileum slå fast at det virkelig store som lå hos oss bak utviklingens rivende strøm, bak begivenhete-

nes mangfoldighet, var fellesskapets rike ånd, denne mektige kraft både for ledelsen og de ansatte- og som, ikke bare i vårt firma, men også i andre betydelige virksomheter på Jæren, har skapt et industrielt miljø som antagelig er noe enestående i vårt land, og som

bygger på tillit og respekt, arbeidsvilje og fordragelighet. De to bedriftsledernes beskrivelse av fjern og nær fortid, samt opplevelse av samtid, understreket hver på sin måte det høytidelige og alvorlige i situasjonen, men talene deres spilte også på andre strenger. De

var både humørfylte og godt formulerte. Jonas Bjarne Øglænd åpnet f.eks. sitt innlegg med å hilse fra styret og si at siste sky fra jubilentens himmel var blåst bort da forslaget i de pågående lønnsforhandlingene ble vedtatt. Sigurd J. Øglænd viste til at det gamle ordtaket

Nattklubb i Giskehallen. Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

om at første generasjon skaper, andre generasjon arver og tredje generasjon ødelegger nå endelig var gjort til skamme. De to talerne fikk følge av mange flere. Statsråd Walter Rostoft hilste fra regjeringen. Eldste tilsatte, Oli Thunold, gratulerte og overrakte firmaet 10 000 kroner til kunst- og kultur formål. Pengene var samlet inn blant de tilsatte i konfeksjonsfabrikken. Direktør Rønn fra svenske sykkel- og sportsforhandlere overrakte en skulptur bygd av en trebit fra ei skute på 1500-tallet. Direktør Sven Mathisen fra Dale Fabrikker hilste fra sitt arbeidssted på vers. Bjarne Monsen overrakte minneplakett fra Norske Sykkel- og Mopedforhandlere... og slik fortsatte det i nesten i det uendelige. Heder og ære til 100-åringen ville ingen ende ta, eller for å si det med journalisten i Stavanger Aftenblad: *Det var en imponerende, men uhøytidelig fest- der talerne fikk latteren til å runge under spennbetongdragerne som var pyntet med blomster.* Administrerende direktør Martin T. Tveit rundet av det hele med en god tale om menneskene bak suksessen. Deretter ble alle gjestene under 30 år kjørt med buss til «nattklub» i Giskehallen. For de eldre fortsatte festen i konfeksjonsfabrikken hvor de også ble påskjønnert med litt nattmat ut i de små timer, mens de spesielt innbudte gjestene ble takket av på Hotell Sverre med et lite avskjedsarrangement.

«NATTKLUBB» I GISKEHALLEN

Da Hovedkomiteen drøftet nattklubbkonseptet, var det med tanke på at det skulle bli mulig å servere øl til gjestene. For å få slik bevilling måtte en søke for-

mannskapet om løyve. Det ble gjort, og i utgangspunktet fikk arrangørene lov til dette. Imidlertid skulle det vise seg at Giskehallen sto på ei liste over skolenes gymsaler. Bystyret hadde tidligere vedtatt at det var strengt forbudt å servere eller nyte alkohol i skolens lokaler. Da saken kom opp på nytt i bystyret, ble derfor vedtaket kjent ugyldig. Formannskapet tok dette til etterretning og satte et kategorisk forbud mot alkoholserving. Naturlig nok var dette en skuffelse om ikke akkurat for arrangørene, så iallfall for flere av deltagerne. Likevel møtte gjestene fram i stort antall, ca. 1 600. Antagelig var det datidens store entertainer, Rolf Just Nilsen, som var trekkplasteret. Han figurerte som vertskap og entertainer. Publikum fikk selvsagt mosjonert lattermusklene før det ble danset til langt ut i de små timer.

SØNDAG 21. APRIL

Etter to dager med profilering og festligheter ble søndagen en feiring av det mer høytidelige slaget. Jonas Øglænd hadde ca. 1 600 tilsatte. Noen av dem arbeidet i firmaet hele livet, og det fantes også flere, ca. 140, som hadde 30 års ansiennitet, eller lengre. For Hovedkomiteen var det ganske så selvsagt ting at slike gamle og trofaste arbeidere burde få en ekstra påskjønnelse for å vise at firmaet virkelig satte stor pris på deres nærmest livslange innsats. Komiteen som fikk ansvar for denne oppgaven, ga jobben som konferansier til personalsjef *Leif Bjånes*. Kveldens hovedtaler ble redaktør og forfatter av Øglænds jubileumsbok, Jonas Schanche Jonassen. Selve arrangementet ble planlagt

Medaljeoverrekkelse for lang og tro tjeneste 21.04. Tor L. Øglænd deler ut medaljene i Rådhuset.
Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.

gjennomført i tre deler: 1. Overrekkelsesseremoni. 2. Underholdning og 3. Bispising av ca. 450 personer. Etter innbydelse møtte 126 medarbeidere fram. Sykkelfabrikkenes tilsatte fikk utdelt sine medaljer av Tor L: Øglænd, mens Sigurd J. Øglænd overrakte påskjønnelsen til medarbeiderne fra andre avdelinger. Det hele ble vakkert bundet sammen av Ganddalkvartetten og Ganddal Pikekor som sang dirigert av Audun Vagle. Høytideligheten ble avsluttet med festmiddag for alle 126 jubilantene i Atlantic Hall i Stavanger.

ANDRE OPPLÈGG KNYTTET OPP MOT 100-ÅRSFEIRINGEN

Vel var det slik at de største og flotteste arrangementene i samband med 100-årsjubileet i hovedsak ble lagt til Sandnes sentrum i april, men både foran, under og etter disse dagene, ble også *fødselsdagen* markert på andre måter. Ideen bak det hele var å gjøre jubileet kjent og forhåpentligvis også kjær i nærmiljøet for at kunnskap og oppslutning om festlighetene kunne bli størst mulig. April 1968 skulle bli en måned og et år

Mottoet for 100-årsjubileet, "Fra krambu til konsern", fikk en iøynefallende plass. Her fra hovedforretningen i Krossen, Gjesdalveien 29. Foto: Tor-Jan Ludvigsen, * Jærmuseet

som mange sandnesfolk kom til å huske. Blant firmaets mange markeringer var opprustning og presentasjon av egne lokale butikker, en rekke PR-tiltak, samt tilgodese tilsatte utover de berammede festlighetene.

EGET OPPLÈGG FOR FIRMAETS BUTIKKER

I brev av 8. februar 1968 innkalte Thorvald S, Øglænd lederne av Jonas Øglænds forretninger i Sandnes, hovedbutikken i Langgata, Øglænds matsenteret og Øglænds utstysforretning, til et møte. Samtidig ble

også en av firmaets dekoratører, David Raugstad, bedt om å komme. På saklista sto flere punkt m.a. hvordan disse forretningene skulle forholde seg i dagene før, under og etter hundreårs-jubileet. En av de nedsatte komiteene, Programkomiteen, hadde allerede drøftet dette spørsmålet. Med bakgrunn i et forslag fra en av lederne av butikkdriften, disponert Bjarne Fjeldanger, hadde utvalget foreslått en ekstraordinær pengebevilgning på 25 000 kroner. Disse ble foreslått fordelt etter følgende opplegg: Interne og eksterne de-

Gjennom 100 år har våre 100
landhandlere utviklet seg til en nettbutikk
med 1400 butikker og en omsättning
på ca. 200 millioner kroner.

LANDETS STØRSTE I KONFEKSJON — 900 syerebærere syer hvert år henimot 1 1/2 million plagg i landets største konfeksjonsfabrikk. Til det brukes de 220 mill. meter syntid og over 3 mill. meter stoffer. Produksjonen er gjennomstrømningsfremmet med et hypermoderne maskinelt utstyr. Forhandlere over hele landet sporer Oglænds konfeksjon inn i alle norske hjem. Konfeksjonsfabrikken er en arbeidshelt i seg selv. Men Oglænds tekstilavdeling er mer enn dette. Den utfører også en av landets største manufaktur og godstofferleveringer med leverandere over hele verden, en kraftfulle og kunstgjeddelørdning, en moderne matstener samt en rekke detaljleveringer i Sandnes.

Jonas Oglænd
AKSJESELSKAP SANDNES

Fra krømbo til konsern
18. april 1968 var det denne datterfokken av Jonas Oglænd hadde fått sin første kunde

LANDETS STØRSTE I SYKKELER — Hvor De er et sykkelhjelp bester av 134 deler, og er det tungt over 1.200 deler for å montere den ferdige sykkel? Oglænd vet det. For Oglænd har laget sykler i over 60 år. Det begynner med 8 stykker i en liten verksted i 1906. I dag disponerer sykkelfabrikken lokaler på 48.000 kvadr. og har en ny fabrikk på 20.000 kvadr. under bygging. Oglænd dekket ca. 90 prosent av det norske sykkelmarkedet, produserte og solgte hvert år flere sykler og motorsykler i Norge enn alle andre sykkel selskaper og eksporterte ca. 33 prosent av produksjonen. Over 130.000 Oglænd sykler selles i dag på svenske saler, og 73 prosent av alle sykler som selles i Finland, har en Oglænd-samme fra Sandnes.

1968

To annonser brukt i forbindelse med 100-års jubileet.

korasjoner 5000 kr. Butikkselgernes antrekk 5000 kr. Annonser 10 000 kr og diverse salgsaktiviteter 5000 kr. Ellers skulle enkelte varer i butikkene tilbys som *jubileumstilbud*. Kundene skulle også få utdelt et kort. Ved innlevering ble en med på loddtrekning til en ukes

tur på Mallorca. Det kom inn 15 000 kort. Dessuten ønsket en å legge ut ei gjestebok. Det skulle vise seg at 4500 skrev seg inn i denne. Av disse fikk 50 vinnere utlevert Schanche Jonasens jubileumbok. Kampanjen skulle løpe i tiden 1. april til 15. mai og annonseres

Sølvskålen med Jonas Øglænds emblem ble gitt til alle tilsatte som med det fikk et vakkert minne om 100-års feiringen. Skål utlånt av forfatteren. Foto: Kirsten Torborg Hetland, *Jærmuseet

best mulig i lokalavisene. Den skulle synliggjøres i butikkene m.a. med jubileumsemler og gullkanter hengende på veggene og kuber fra taket i glade farger tekstet med mottoet *Fra krambu til konsern*. I hovedbutikken skulle utstillingsfigurene kles i antikke kostymer som skulle stå i kontrast til moderne klesplagg. I den påfølgende tiden ble disse tankene drøftet videre med butikklederne mens personalet i butikkene hele tiden ble informert. I den om egen bekledning av butikkpersonalet ble lagt på is, mens flere nye forslag som å sette opp egen informasjonsdisk, samt leie inn sangeren og komikeren Ivar Medaas kom til. Alt i alt kom det opp en rekke gode påfunn som hver for seg bidro til å skape festivitas og godt miljø omkring jubelanten. Kanskje mest populært blant disse var de

såkalte *sjokktilbudene*, dvs. en meget god handel ble uventet tilbudt kundene over høytaler. Da var det bare å løpe til nærmeste disk...

DE ANSATTE - FIRMAETS VIKTIGSTE RESSURS

Blant de aller første sakene Hovedkomiteen hadde på dagsordenen var påskjønnelse i en eller annen form av konsernets medarbeidere: *Det var enighet om å foreslå at det ble gitt en gave til hver av firmaets ansatte, og at denne gaven bør være en ting, altså ikke penger- fortrinnsvis en bruksting- som med inngraving vil være et gildt minne fra jubileet*. Reidar Skarung og Øivind Øglænd fikk i oppdrag å se nærmere på dette. På et senere møte hadde disse to drøftet saken med gullsmed Gaard Christophersen. Utvalget gikk i

utgangspunktet inn for å anvende følgende retningslinjer for selve gaven: *Medarbeidere med 0 til 2 års tjenestetid skulle få en mindre ting f. eks. et emaljefat med inskripsjon. Medarbeidere med fra 2 til 30 års tjenestetid skulle få en større ting f.eks. et sølvfat med inskripsjon. Medarbeidere med over 30 års tjenestetid skulle også få sølvfatet, men i tillegg også en annen ting.* De to som hadde fått oppdraget skulle jobbe videre med saken,- noe som selvsagt også ble gjort. 21. november 1966 kunne plangruppa slå fast at påskjønnelsen burde ligge i en prisklasse på ca. 200 kroner. Dessuten skulle tilsatte med mer enn 30 års tjenestetid også få Norges Vels medalje tildelt på et arrangement i samband med 100-års jubileet. For øvrig jobbet Christophersen med utkast til jubileumspakett, men denne tanken ble senere etter alt å dømme forkastet. Christophersen fortsatte ufortrødent arbeidet med gaven til de ansatte. Noen måneder senere kom han med et forslag i to utgaver. Ingen av disse falt i smak. Gullsmeden måtte jobbe videre. På Hovedkomiteens møte 6. mars 1967 gikk det bedre. Christophersen la fram en prototype på en vakker sølvskål. Alle de tilstedeværende likte gaven. En skulle komme tilbake til hva slags inskripsjon skåla burde få. Igjen gikk det noen tid, men da jubileumsgaven på nytt var satt opp på dagordenen, ble komiteen enig om at inskripsjonen skulle være enklest mulig: Jonas Øglænd 1868-1968. Noenlunde samtidig som Hovedkomiteen drøftet påskjønnelser til hver enkelt ansatt i konsernet, kom også spørsmålet om nye hytter til ansatte opp på

agendaen. Jonas Øglænd hadde allerede anskaffet tomter og bygget flere hytter som sto til disposisjon for alle medarbeidere. Tiltaket var svært populært. Hyttene ble så flittig brukt at det gjerne kunne vært flere av dem. Hovedkomiteen ble enige om å sette av penger, etter en del drøftinger 160 000 kroner, til tiltaket. Beløpet var stort nok til å reise fire nye bygg. Det gjaldt nå å finne brukbare steder der hyttene kunne reises. Flere alternativ ble drøftet, m.a. Hellestø. Her hadde firmaet allerede fire små hus med plass til 38 senger. Imidlertid ser det ikke ut til at en rakk å ta endelige avgjørelser i saken før 100-årsjubileet.

LITT OM SPESIELLE PR-TILTAK OG MARKERINGER AV JUBILEET I NÆRMILJØET

Da komiteene som skulle ha ansvaret for gjennomføringen av 100-års jubileet ble satt opp, ble hele fire utvalg ansvarlig for reklame og PR. To av disse fikk i oppgave å ta seg av denne virksomheten på eksport- og riksplan, mens de to andre skulle stå for lokalplanen. Allerede i juli 1967 var Kjell Anda, en av lederne på sykkelfabrikken, innom tanker om hva en burde gjøre for å skape blest om jubileet i utlandet. Han foreslo m.a. utarbeidelse av en spesialutgave av *7. Sans* der firmaet var omtalt, en engelsk del i jubileumsboka og samtidig bruke denne som et slags visittkort, en kort informativ artikkel om firmaet spredd fagpressen i Skandinavia, en minibrosjyre om konsernet på engelsk, spredning av *Vi hos Øglænd* til nordiske forhandlere, samt pressebesøk fra utlandet. Det meste

③

Gave- kort

Med denne lille «luftige» Jubileumshilsen ønsker vi Dem velkommen til en av våre butikker i Sandnes hvor De fritt kan velge ut varer for

femti kroner

Med vennlig hilsen

Jonas Øglænd
AKSJESELSKAP SANDNES

1. Det ble laget flere slik spisse «pyramider», ca. 4-5 m lange, som ble nytt til fakkell- og embleholderne. Denne er plassert nærmest uti Gandsfjorden og fakkelen er nettopp tent. *Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.*
2. «Det flagges i byen og på havnen». 17. mai stemning i Sandnes da 100-års jubileet ble innledet. *Foto: Tor-Jan Ludvigsen, *Jærmuseet.*
3. Denne gavesjekken dalte ned fra himmelen over Jæren. *Foto: Jærmuseet.*

av dette ser ut til å ha blitt gjennomført. Størst oppmerksomhet ble likevel konsentrert om aktivitetene på lokalplanet. Her skulle den lokale reklamekomiteen m.a. *sørge for at ansiktet utad presenterte seg på best mulig måte på hele merkantil-område*, mens den lokale PR-komiteen *sammen med programkomiteen, skulle planlegge og gjennomføre alle PR-tiltak*. Mange av disse tiltakene var godt gjennomtenkt og kom til å vise igjen både i Sandnes og distriktet rundt. Noen kan nevnes for å illustrere at det meste var tenkt på og minst mulig overlatt til tilfældighetene. Den 18. april var det offisiell flaggdag i Sandnes. Sola skein fra skyfri himmel og korpsmusikanter spilte i gatene. Foran Jonas Øglænds butikk i krysset Langgata/Gjesdalveien hang et *stort banner med påskriften: Fra krambu til konsern*. Det ble rykket inn store annonser i lokalavisene som etter hvert inneholdt nokså detaljerte beskrivelser av festligheten. Disse fortalte også at et fly svedde over sandneshimmelen. Det slepte etter seg et banner påskrevet firma og jubileumsår. Senere kom turen til resten av Sør-Rogaland. Da slapp flyet ut små fallskjermer med blomsterbuketter og gavesjekker på 50 kroner til bruk hos Jonas Øglænd A/S. Møteplassen foran systua i Vågen var også pyntet og utbedret. Det samme var festlokalet. Gjестene ble møtt med flagg, blomster og firkantede ca. 4 m høye pyramider. Disse hadde fastmontert egen logo for 100 års feiringen, samt en brennende fakkel. Logoen var for øvrig utformet lang tid i forveien og ble trykket på firmaets brevpapir. Egne nåler, *pins*, med firmaets

jubileumslogo ble også produsert om enn i et litt mer beskjedent antall. Firmabladet *Vi hos Øglænd* ble levert til alle forretningsforbindelser. I det hele tatt ble det brukt en god del midler både på reklame og på opp-pussing og klargjøring av alle lokaler og uteområder som skulle nyttes under festlighetene. Resultatet ble da også en gjennomført markering som det var all grunn til å være stolt av.

SLUTTORD

Vi har fulgt Jonas Øglænds 100-års jubileumsfeiring i Sandnes over tre dager i april 1968. Dersom vi ser hele programmet under ett, er det flere forhold som arrangørene ser ut til å ha greid å turnere på en gjennomtenkt og konstruktiv måte. Vi kan kort nevne følgende dimensjoner som ble bevisst eller ubevisst tatt vare på: Folkelig kultur/finkultur. Det lokale/nasjonale/internasjonale. Historie/nåtid/framtid. Jubileet fikk et folkelig preg, men samtidig ble også det litt *fasjonable* eller kanskje rettere *finkulturen*, tilgodesett. Noen gjester kunne kose seg med dans på nattklubb, mens andre ganske sikkert hadde glede av å høre på Liv Glaser i Giskehallen. Arrangørene maktet også få i stand aktiviteter som engasjerte både ansatte og folk i lokalmiljøet. Egne medarbeidere var hovedgjестene jubileumsdagen 19. april, men interesserte i bedriftens ve og vel i omegn ble også dratt med i begivenhetene, enten det nå var gjennom åpning av daghjem, en flaggsmykket by eller gjennom gode tilbud i butikene. Arrangørene gjorde bedriftens nasjonale tilsnitt

kjent gjennom å aktivisere presse, ukeblad, fagblad, radio og fjernsyn. Og som om ikke dette var nok, - også medarbeidere i Skandinavia ble dratt inn i jubileet. Til sist ivaretok jubelanten sine historiske røtter i form av bok og museum, samtidig som en rekke avisartikler og talere holdt fram dagens ståsted og videre utvikling av bedriften i framtiden. Alt i alt må en kunne si at Jonas Øglænds 100-års feiring av seg selv var et nærmest fantastisk *PR- tiltak* som bidro til å sette den lille byen Sandnes på norgeskartet som få eller ingen andre begivenheter inntil da hadde klart. Hva kostet så det hele? En kalkyle fra 1968 antydte ca. 2,3 millioner kroner. Omregnet til kroner i 2017 ville det tilsvare 21 473 451.